

Nr 861

Av herr Ohlin m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 140, angående viss ändring i gällande bestämmelser rörande försäljning av obeskattade varor på tullflygplats m. m.

(Lika lydande med motion nr 706 i Första kammaren)

Beskattningsmakten ligger i vårt land hos de folkvalda representationerna, för den kommunala beskattningens del hos fullmäktigeförsamlingarna, respektive landstingen samt i fråga om den statliga beskattningen hos riksdagen. Den rättsliga grundvalen återfinnes i 57 § regeringsformen:

Svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utövas av riksdagen allena.

Huruledes särskilda menigheter må för egna behov sig beskatta, bestämmes genom kommunallagarna, vilka av Konungen och riksdagen gemensamt stiftas.

I 73 § preciseras beskattningsmaktens innehåll. Där stadgas:

Inga nya pålagor, utskrivningar av manskap, eller av penningar och varor, må hädanefter, utan riksdagens fria vilja och samtycke, i den ordning, förut nämnt är, påbjudas, uppbåras eller fordras.

73 § avser att skapa en garanti för självbeskattningsrätten enligt § 57. Den har följdriktigt karakteriserats som ett »värn mot skattekrav i trots av grundlagen». (Lagerroth.)

»Makten att beskatta» ligger sålunda, vad angår statens skattekrav gentemot medborgarna, helt i folkrepresentationens händer. Undantagen från riksdagens exklusiva beskattningsrätt har huvudsakligen hänfört sig till *post-taxe- och tullområdena*, där riksdagen givit Kungl. Maj:t fullmakter av begränsad omfattning i fråga om dels vissa slag av postavgifter, dels *antidumping- och utjämningsstullar*.

I proposition nr 140 har Kungl. Maj:t nu anhållit om fullmakt att inom ramen för särskild förordning fastställa skatterna på sprit och vin. Enligt förslaget skall Kungl. Maj:t bemyndigas att, då riksdagens beslut icke utan olägenhet kan avvaktas, provisoriskt förordna om ändringar i beskattningen av sprit och vin. Ändringen skall kunna avse såväl höjning som sänkning av gällande skattesatser. De med stöd av fullmakten fastställda skattesatserna skall, sedan de trätt i kraft, underställas riksdagen för godkännande. Underställandet skall ske inom en månad från det förordnandet trätt i kraft eller, om riksdagssession ej pågår, inom en månad från början av nästföljande session. Avslår riksdagen förordnandet av skatteändring skall detta upphöra att gälla. Den begärda fullmakten föreslås gälla fem år.

Finansministern anför som motivering för förslaget att det nu tillämpade förfarandet med proposition till riksdagen, innan beslut om skattehöjning fattas, är förenat med s. k. hamstringsköp. För att minska olägenheterna härav har propositioner om spritskattehöjning regelmässigt snabbbehandlats. Snabbbehandlingen är enligt finansministern å andra sidan ur principiell synvinkel mindre tillfredsställande, eftersom den i praktiken begränsar möjligheterna till initiativ från riksdagens sida.

Den nu framlagda propositionen behandlar icke frågan om alkoholbeskattningens nuvarande höjd. I sammanhanget anser vi det dock vara befogat att uttrycka uppfattningen att i den serie av skilda åtgärder mot den ökade alkoholkonsumtionen, som framstår som allt mer befogade och betydelsefulla, även frågan om alkoholbeskattningens nivå utan dröjsmål provas med hänsyn till de förbättringar i nykterhetsläget, som därigenom kan vinnas. En anpassning av alkoholbeskattningen med anledning av de senaste årens utveckling i fråga om den allmänna pris- och reallönenivån framstår som angelägen. Vi hänvisar till den inställning som uttryckts i våra partimotioner I: 477 och II: 567 år 1961.

Med en fullmakt av det slag, som finansministern nu begärt, skulle en väsentlig del av beskattningsområdet delegeras till Kungl. Maj:t. I praktiken torde riksdagens möjligheter att i efterhand korrigera Kungl. Maj:ts med stöd av fullmakten genomförda ändringar i alkoholbeskattningen bli mycket begränsade. För framtiden kan ett bifall till den nu begärda fullmakten bli prejudicerande i så måtto att dess utvidgning till att gälla även andra skatter framstår som icke onaturlig. De principiella skälen — att slå vakt om riksdagens exklusiva beskattningsrätt — anser vi därför väga vida tyngre än de skäl finansministern åberopat, även om det i och för sig är önskvärt att möjligheterna till hamstringsköp hålles nere.

Vi är medvetna om att det förfarande med snabbbehandling, som hittills som regel tillämpats, väcker betänkligheter. Det är därför angeläget att det samma tillgripes endast i undantagsfall. Det finns andra vägar att minska hamstringsmöjligheterna. Systemaktiebolagets försäljningsställen kan hållas stängda några dagar i samband med den avslutande riksdagsbehandlingen varigenom möjligheten till hamstring blir beskuren. Vidare är det klart att om spritprisernas anpassning uppåt vid inflation och inkomststegring sker inte genom stora skattehöjningar med flera års mellanrum utan med smärre steg men till gengäld med något kortare intervaller, så blir frestelsen till hamstringsköp starkt förminskad. Hamstringsköp torde alltså kunna i stort sett undgåas även utan snabbbehandling i riksdagen.

Vi vill tillägga att propositionen lagts fram utan den beredning i form av utredning och sedvanligt remissförfarande, som borde varit självklar i en principfråga av så vital betydelse för vår författning.

Av här anförda skäl anser vi att riksdagen bör avslå det i propositionen framlagda förslaget till förordning angående rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ändrad skatt på sprit och vin.

Vi hemställer således,

att riksdagen måtte avslå det i Kungl. Maj:ts proposition nr 140 framlagda förslaget till förordning angående rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ändrad skatt på sprit och vin m. m.

Stockholm den 25 april 1962

Bertil Ohlin

Wald. Svensson

Manne Ståhl

Brita Elmén

Sven Wedén

Gustaf Kollberg

O. Malmborg

Henning Gustafsson

Gunnar Helén

i Skellefteå